

W miejscach najbliższych kształcenie przyrodnicze się zaczyna

Elżbieta Papieska

Kształcenie przyrodnicze w szkole podstawowej powinno rozpocząć się do miejsc najbliższych. Dokładne zbadanie środowiska ucznia sprzyja nie tylko przyswojeniu wiedzy niezbędnej do dalszego kształcenia, ale daje możliwości nabycia również umiejętności i kompetencji kluczowych: uczenia się, myślenia, poszukiwania, komunikowania się, współpracy i działania.

Preferowanymi metodami pracy powinny być metody aktywizujące i pobudzające zainteresowania uczniów. Dobór metod zależy od wiedzy, umiejętności i osobowości nauczyciela oraz dzieci - ich znajomości problematyki i stopnia zainteresowania danym tematem.

W celu aktywizowania i pobudzania zainteresowań uczniów problematyką regionalną - dziedzictwem kultury w regionie, należy prowadzić zajęcia w terenie, poza szkołą, w tym lekcje muzealne, muzyczne i teatralne. Ważne jest umożliwienie uczniom prezentowania wiadomości poprzez udział w konkursach, pokazach i wystawach. Przy doborze metod pracy należy pamiętać, że głównym zadaniem w realizacji tej tematyki w edukacji przyrodniczej jest wykształcenie poczucia więzi z otoczeniem, świadomości własnych „korzeni” oraz odnajdywania źródeł wartości dziedzictwa kulturowego w regionie.

Scenariusz lekcji

Temat: Atrakcje turystyczne gminy Krzywda.

*

Lekcja poprzedzona była wycieczką rowerową, która miała na celu:

- *zwiedzanie zabytków i gospodarstw pokazowych,*
- *ćwiczenie umiejętności orientowania się w terenie za pomocą mapy topograficznej,*
- *dokonanie oceny bazy turystycznej gminy,*
- *fotografowanie najciekawszych miejsc i zakup widokówek,*
- *przeprowadzenie wywiadu z pracownikami gminy dotyczącego rozwoju gospodarczego, problemów ludnościowych, użytkowania gruntów i infrastruktury technicznej.*

Uczniowie otrzymali właściwe materiały źródłowe: informator gminy, mapę topograficzną oraz mapę - Łuków i okolice (patrz np. www.mapapolski.pl).

Wycieczka zakończyła się ogniskiem, przy którym uczniowie upiekli kielbaski, a następnie podzielili się informacjami uzyskanymi w urzędzie gminy i spostrzeżeniami z wycieczki (załącznik 1).

*

Cel edukacyjny: Uświadomienie wartości, jakimi są: własny region i jego dziedzictwo kulturowe.

Osiągnięcie: Ocenianie w kategoriach przyrodniczych: działalności gospodarczej, społecznej i politycznej oraz własnych działań.

Cele operacyjne w kategoriach czynności uczniów:

Poziom wiadomości:

Uczeń:

- poda nazwę miejscowości, gminy, w której mieszka;
- wymieni najważniejsze fakty z historii swojego regionu;
- wyliczy pomniki przyrody i parki poszlacheckie.

Poziom umiejętności:

Uczeń:

- czyta mapy tematyczne;
- zlokalizuje w odpowiednim miejscu na mapie wybrane obiekty geograficzne;
- zanalizuje i przekształci wybrane informacje;
- oceni zaplecze turystyczne swojej gminy;
- wykorzysta zdobytą wiedzę w praktyce;
- zaprojektuje niezbędne elementy rozwoju.

Sytuacja wychowawcza: Rozwijanie zainteresowań środowiskiem lokalnym.

Metoda: ćwiczeniowa, poszukująca (polegająca na rozwiązywaniu zadań dydaktycznych), „burza mózgów”, praca z materiałem źródłowym.

Formy pracy: grupowa, zbiorowa, indywidualna.

Czas lekcji: 45 minut.

Środki dydaktyczne: materiały źródłowe z wycieczki, fotografie, widokówki, odbitki ksero z mapy topograficznej byłego woj. siedleckiego; mapa - Łuków i okolice - wg której uczniowie wykonają wybrane zadania, magnesy, flamastry, kredki, szablony z napisami.

Przebieg lekcji:

Etapy lekcji	Czynności nauczyciela	Czynności ucznia	Umiejętności kluczowe	Uwagi
	Sprawdzenie obecności	Rozkłada materiały pomocnicze (źródłowe) dla każdej grupy.		Uczniowie siadają w 3 grupach po 8 osób
PREZENTACJA	Odczytaj z pracy domowej kilka ciekawych faktów historycznych o swojej miejscowości (gminnej)	Wybiera i czyta najważniejsze fakty historyczne: 1. Z wykopalisk archeologicznych wiadomo, że teren był zamieszkały już 6 tys. lat p.n.e. 2. W 1588 r. powstała parafia w Radożyżu Kościelnym (1,5 km od Krzywdy). 3. Właścicielem Krzywdy był Szulc-Holnicki, który wybudował w 1921 roku dwór. 4. Przebywał tu H. Sienkiewicz. 5. Na stacji kolejowej w Krzywdzie w ostatniej fazie bitwy pod Wolą Gułowską (5 X 1939 r.) mieścił się sztab SGO „Polesie” dowodzonej przez gen. F. Kleberga.	Poszukiwanie Wykorzystanie w pracy domowej informacji z różnych źródeł.	
PRZEKSZTAŁCANIE	Przypina na tablicy napis: agroturystyka. Zastanówcie się w grupach i zapiszcie po dwa skojarzenia do słowa agroturystyka, a następnie przypnijcie na tablicy.	Piszą skojarzenia i przypinają na tablicy: czyste powietrze, woda, zieleń, domki na wsi, ładne gospodarstwa. Stadnina koni, wypoczynek, dom w lesie itp.	Uczenie się przez budowanie systemów skojarzeń.	„burza mózgów”

Etapy lekcji	Czynności nauczyciela	Czynności ucznia	Umiejętności kluczowe	Uwagi
ZAANGAŻOWANIE	Wymień elementy zagospodarowania regionu, które mają wpływ na rozwój turystyki i agroturystyki.	Wymieniają: - występowanie pięknych krajobrazów, stawów, lasów, parków wiejskich, - pomników przyrody. - zabytki historyczne, - czyste środowisko, - dobre zaplecze turystyczne (drogi, boiska sportowe, bary, miejsca noclegowe).	Myślenie, dostrzeganie związków między zagospodarowaniem regionu a możliwością rozwoju turystyki.	
	Praca domowa, skojarzenia oraz elementy, które wymieniliście nawiązują do tematu lekcji (n-l zapisuje go na tablicy)	Piszą temat w zeszytach: Atrakcje turystyczne gminy Krzywda.		
BADANIE I PRZEKSZTAŁCANIE	Przypina na tablicy napisy elementów sprzyjających rozwojowi turystyki z podziałem na 3 grupy (zał. 2) Elementy, które wymieniliście podzieliłam na 3 grupy, są to jednocześnie tematy pracy w grupach: I - obiekty przyrodnicze. II - obiekty kulturowe, III - obiekty zaplecza turystycznego. Każda grupa otrzymuje zestaw zadań, które należy wykonać w ciągu 10 min. (zał. 3).	Wybierają w grupie lidera, sekretarza, sprawozdawcę i wykonują polecenia im zadania.	Komunikowanie się, twórcze rozwiązywanie zadań w grupach wykorzystujące wiadomości zdobyte w czasie wycieczki <u>współpraca</u> <u>działanie</u> ustalenie zasad współpracy i sposobu wykonywania czynności.	Czas pracy 10 minut

Etapy lekcji	Czynności nauczyciela	Czynności ucznia	Umiejętności kluczowe	Uwagi
PREZENTACJA	Sprawozdawca każdej grupy zaprezentuje nam treść i najważniejsze informacje ze swojej mapy	<p>Uczniowie przystępują do prezentacji wyników pracy:</p> <p>Grupa I</p> <p>Najbardziej malownicze tereny występują w południowej części gminy, a najwyższy szczyt to Pasmug 192,5 m n.p.m. Mimo, że niewiele tu lasów, zachowało się wiele parków poszlacheckich: w Krzywdzie, w Radoryżu Smolanym i w Woli Okrzejskiej. W części środkowej i północnej gminy występują wydmy porośnięte lasami szpilkowymi. Obszary te oddziela Mała Bystrzyca z licznymi stawami. Na terenie gminy jest pomnik przyrody: okazy trzech sosen wejmutek w Krzywdzie.</p>	<p>Komunikowanie się, autoprezentacja wyników pracy, pełnienie roli sprawozdawcy, wysłuchanie wypowiedzi uczniów.</p> <p>Uczenie się łączenie różnych elementów wiedzy dawnej i nowej.</p>	Czas prezentacji po 5 minut dla każdej grupy
	Słucha, koryguje błędy i nieścisłości.	<p>Grupa II</p> <p>W gminie Krzywda jest wiele obiektów zabytkowych. Są to: gotycki kościół parafialny z XVI wieku; barokowo-klasycystyczny kościół z XVIII wieku w Okrzei; dwór z pocz. XX wieku z kolumnowymi portykami na zewnątrz; muzeum Henryka Sienkiewicza w Woli Okrzejskiej; kopiec H. Sienkiewicza w Okrzei;</p> <p>huta szkła w Hucie Dąbrowa; tablice upamiętniające walkę mieszkańców gminy w czasie II wojny światowej.</p>		

Etapy lekcji	Czynności nauczyciela	Czynności ucznia	Umiejętności kluczowe	Uwagi
		<p>Grupa III</p> <p>Wszystkie miejscowości połączone są drogami drugorzędowymi, których jakość jest dość dobra. Baza turystyczna nie jest najlepiej rozwinięta. Szkolne Schronisko Młodzieżowe znajduje się w Szkole Podstawowej w Okrzei. W miejscowościach:</p> <p>Krzywda, Huta Dąbrowa. Okrzeja znajdują się bary. W Hucie i Krzywdzie są boiska sportowe. W remizach strażackich organizowane są dyskoteki, zabawy inne imprezy okolicznościowe.</p> <p>Z punktu widzenia ekologicznego zaletą gminy jest występowanie oczyszczalni ścieków w Krzywdzie. Stan czystości wód w stawach i rzekach jest dobry. W północnej części gminy, gdzie są lasy i pastwiska jest słabe zaplecze dla turystów. W tej części brak barów, boisk sportowych i dobrego połączenia komunikacyjnego.</p>		
	<p>N-I omawia pracę grup i ocenia ją. Brakuje nam jeszcze reklamy dla naszej gminy.</p>			

Etapy lekcji	Czynności nauczyciela	Czynności ucznia	Umiejętności kluczowe	Uwagi
PRZEKSZTAŁCENIE I REFLEKSJA	Czym nasza gmina może się pochwalić jako turystyczna? Jakie podjąłbyś działania (inwestycje), aby gmina stała się w pełni turystyczna?	Wymieniają: - malownicze krajobrazy, - ciekawa historia, - więcej schronisk młodzieżowych, - rozbudować oczyszczalnię, - rozbudować infrastrukturę turystyczną w północnej części gminy, - otoczyć większą dbałością gospodarstwa przydomowe (ogródki kwiatowe) i parki wiejskie.	<u>Doskonalenie się</u> ocena wyszukiwanie nowych rozwiązań i propozycji perspektywicznego rozwoju gminy wiążących się z oceną aktualnej bazy turystycznej.	
PREZENTACJA	Zadaniem każdej grupy jest zaproponowanie hasła reklamującego gminę.	Prezentują hasło reklamowe.	Komunikowanie się, autoprezentacja własnych pomysłów.	
	Zadaje pracę domową.	Jakie zaplanowałbyś inwestycje w twojej miejscowości, aby zintensyfikować rozwój turystyki?		

Scenariusz lekcji - według własnego opracowania.

Załącznik 1

Wycieczka rowerowa

Temat:

Poznajemy środowisko przyrodnicze, gospodarcze oraz administracyjne gminy Krzywda.

Cel wycieczki:

- zapoznanie się z pracą urzędników gminy Krzywda,
- zebranie materiałów źródłowych niezbędnych do pracy na lekcjach przyrody dotyczących poznawania swojej małej ojczyzny (gm. Krzywda),
- oglądanie malowniczych krajobrazów naszego regionu,
- poznanie atrakcji turystycznych gminy oraz jej przeszłości historycznej zapisanej w postaci zabytków,
- poznanie zasad działania oczyszczalni ekologicznych (przydomowych) oraz zbiorczej na terenie gminy,
- fotografowanie najciekawszych miejsc naszego regionu (posiłek przy ognisku).

Trasa wycieczki:

Patok Stary

- malownicze krajobrazy,
- śródładowe wydmy porośnięte lasami.

Radoryż Kościelny

- kościół parafialny pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w stylu gotyckim z 1588 r. (powstanie parafii),
- sztuczne stawy rybne w pobliżu tej miejscowości.

Urząd Gminy Krzywda

- wywiad,
- badania terenowe kl. IV.

Krzywda

- dwór, który zbudował w 1921 roku ówczesny właściciel dóbr - Szulc-Holnicki (obecnie ma tu siedzibę Urząd Gminy),
- wokół dworu rozciąga się park z okazami trzech sosen wejmutek, będących pomnikiem przyrody oraz z modrzewi, lip, świerków, kasztanów, klonów i innych,
- oczko polodowcowe,
- na stacji kolejowej tablica upamiętniająca pobyt sztabu Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Polesie” dowodzonej przez gen. F. Kleeberga w ostatniej fazie bitwy pod Wolą Gułowską w czasie II wojny światowej,
- gminna oczyszczalnia ścieków,
- najwyższy szczyt w gminie Krzywda ma 192,5 m n.p.m. Jaką ma nazwę? Zapytajcie mieszkańców lub wymyślcie sami.

Wola Okrzejska

- Muzeum Biograficzne Henryka Sienkiewicza,
- wokół dworku rozciąga się stary park (obecnie przerzedzony),

Okrzeja

- kościół parafialny pw. św. Piotra i Pawła w stylu barokowo-klasycystycznym, budowany w latach 1790-1793. Parafia założona w 1469 r. (Poprzedni kościół drewniany spłonął w 1726 roku). W kościele w Okrzei rodzice H. Sienkiewicza brali ślub 9 V 1843 r., a autor Trylogii został tu ochrzczony 7 V 1846 roku,
- kopiec H. Sienkiewicza usypany przez społeczeństwo Okrzei w latach 1932-1938. 20 IX 1980 r. odsłonięto pomnik H. Sienkiewicza wg projektu Mariana Gardzińskiego i umieszczono go na wierzchołku kopca,
- malownicze krajobrazy południowej części gminy Krzywda,
- stawy rybne (leżące w dolinie Okrzejki).

Huta Dąbrowa

- zwiedzanie huty szkła, która powstała w I połowie XIX wieku (jednej z najstarszych hut szkła w Polsce),
- stadion sportowy.

Kasyldów

- źródła Małej Bystrzycy i Wilgi (wyływają z tego samego miejsca).

Fiukówka

- nowoczesne gospodarstwo rolne p. Mariusza Mateńko (za pozwoleniem),
- ognisko.

Załącznik 2

Obiekty zaplecza turystycznego:

- dobre połączenia komunikacyjne, drogi,
- boiska sportowe i miejsca rozgrywek sportowych,
- schroniska młodzieżowe,
- bary, sklepy, banki,
- szlaki turystyczne i bezpieczne ścieżki spacerowe;

Obiekty kulturowe:

- pałace,
- muzeum,
- zabytki historyczne,
- zakład przemysłowy,
- inne obiekty kulturowe warte zwiedzenia.

Obiekty przyrodnicze:

- malownicze krajobrazy,
- rzeki, stawy, źródła,
- lasy, parki krajobrazowe, poszlacheckie,
- pomniki przyrody,
- ciekawe formy rzeźby terenu (wydmy),
- bogata szata roślinna (w tym lasy i parki),
- ptactwo, zwierzyna.

Załącznik 3

Grupa I. Obiekty przyrody.

1. Pokoloruj obszary, na których występują lasy wg legendy.
2. Pomaluj i podpisz rzeki i stawy - wykorzystaj mapę topograficzną.
3. Podaj wysokość najwyższej kulminacji na badanym terenie, wpisz w legendzie i wpisz jej nazwę na mapie.
4. Zaznacz na mapie występowanie wydm i parków.
5. Przyklej legendę.
6. Scharakteryzuj krótko środowisko przyrodnicze gminy Krzywda (wskazując wybrane obiekty na mapie).

Grupa II. Obiekty kulturowe.

1. Na podstawie obserwacji w czasie wycieczki umieść i przyklej na mapie w odpowiednim miejscu sygnatury zabytków oraz przyporządkuj ich opisy do odpowiednich fotografii.
2. Przedstaw obiekty kulturowe, które warto zobaczyć w gminie Krzywda i pokaż na mapie, gdzie one się znajdują (2 osoby).

Grupa III. Obiekty zaplecza turystycznego.

1. Na podstawie dotychczasowych wiadomości i dostępnych źródeł zaznacz w odpowiednim miejscu na mapie elementy zagospodarowania turystycznego zaznaczone w legendzie.
2. Podaj nazwy barów i wpisz je w legendzie.
3. Pokoloruj szlak turystyczny wg legendy.
4. Oceń zaplecze turystyczne w twojej gminie, jakie podjąłbyś w związku z tym nowe inwestycje.